

Dato 5. april 2024
Saksnr.: 2024006083-3
Saksbehandler Jorunn Monrad
Godkjent av Erik Sandsmark
Tone Iglebæk

Saksgang
Areal- og miljøutvalget

Møtedato
02.05.2024

Bevaringsstrategi for kystens kulturmiljøer - høringsuttalelse

Forslag til vedtak

[Areal- og miljøutvalget slutter seg til høringsuttalelse til forslag til bevaringsstrategi for kystens kulturmiljøer slik det kommer frem av saksfremleggets konklusjon](#)

Sammendrag

Kommunen har i brev av 1.3.2024 mottatt forslag til bevaringsstrategi for kystens kulturmiljøer på høring fra Riksantikvaren. Strategien inngår i Riksantikvarens arbeid med nye bevaringsstrategier basert på de nye målene i kulturmiljøpolitikken som kan oppsummeres i nøkkelordene engasjement, bærekraft og mangfold. Strategiene skal «bidra til å strukturere, samordne og organisere innsatsen slik at de tre nye nasjonale målene nås, med særlig vekt på målet om å ta vare på et mangfold av kulturmiljø.» Kystens kulturmiljøer er en av de første strategiene som utarbeides i detalj.

Det er spesielt viktig for kommunen, som har ansvar for lokale kulturminner, at bevaringsstrategien hensyntar dens innbyggere. Forståelse for sammenhengen mellom lokalhistorie og kulturmiljø er viktig for engasjement og for tilhørighet, og dermed for bærekraftig utvikling.

Kristiansand kommune vil derfor anbefale at temaene suppleres eller utvides. Slik de fremstår i forslaget omhandler de hverken kystkulturmiljøet som helhet eller den mer bofaste delen av befolkningen som har livnært seg av naturressursene langs kysten.

Vedlegg:
Riksantikvarens forslag til bevaringsstrategi
Invitasjon til høring - Bevaringsstrategi
stm201920200016 stortingemelding2020
Bevaringsstrategier-forslag-til-temaer

Saksutredning

Bakgrunn for saken

Innretningen på bevaringsarbeidet skal ifølge Riksantikvaren videreutvikles i tråd med Stortingsmelding 16 *Nye mål i kulturmiljøpolitikken*. De nasjonale målene om engasjement, bærekraft og mangfold skal nås gjennom gode prosesser for bevaring og bærekraftig bruk av kulturmiljø.

Regjeringen har innført begrepet kulturmiljø som samlebetegnelse for kulturminner, kulturmiljø og landskap for å understreke betydningen av helhet og sammenheng, samtidig som at tilknytningen til den øvrige klima- og miljøpolitikken tydeliggjøres.

Bevaringsstrategiene skal ifølge Riksantikvaren «bidra til å strukturere, samordne og organisere innsatsen slik at de tre nye nasjonale målene nås, med særlig vekt på målet om å ta vare på et mangfold av kulturmiljø.» Dette skal gjøres ved økt samhandling og medvirkning, og ved koordinert bruk av virkemidler. Videre heter det at "Temaene (...) skal favne geografisk, sosial, etnisk og næringsmessig bredde."

Problemstillinger/interessekonflikter

Juridisk grunnlag

Strategiene er retningsgivende for prioritering av kulturmiljøer, vernetiltak og tilskudd, men er ikke juridisk bindende. Juridisk bindende vern eller fredning vil ha hjemmel i kulturminneloven og/eller plan- og bygningsloven.

Økonomiske konsekvenser

I den grad prioriteringer av kulturminner og -miljøer ved tildeling av tilskudd vil strategien kunne ha konsekvenser for kommunen og eiere av kulturminner og -miljøer i kommunen.

Medvirkning med innbyggere/brukerrepresentanter

Det har ikke vært anledning til å sikre medvirkning på grunn av tidsfristen for innspill. Kommunens høringsuttalelse er basert på kommunale planvedtak samt regionale og statlige føringer som er relevante for temaet.

Klima- og miljøkonsekvenser

Kommunen etterlyser større fokus på helhetlige kulturmiljøer i forslaget til strategi for kystens kulturmiljøer.

Det kulturhistoriske innholdet i landskapet har blitt til gjennom menneskenes tilpasning til og bruk av naturen. Tradisjonell bruk og forvaltning av kulturlandskapet vil bidra til en bærekraftig utnyttelse av naturressursene, samtidig som at kystlandskapets egenart bevares. Dette gjelder blant annet beiting, som er viktig for å forebygge nedgroing og dermed faren for spredning av skogbranner.

Vurdering

Kommunen er positiv til at det utarbeides en bevaringsstrategi for kystens kulturmiljøer.

Samtidig må det understrekes at forslaget til bevaringsstrategi ikke kan anses som en hensiktsmessig oppfølging av regjeringens kulturmiljøsmål slik de fremgår av stortingsmelding 16.

Som det understrekes i denne meldingen, har det kulturhistoriske innholdet i landskapet blitt til gjennom menneskenes tilpasning til og bruk av naturen. Menneskene som har satt preg på kulturlandskapet er først og fremst de som har livnært seg langs kysten.

De lokale kulturmiljøene er viktige for særpreg, og de gir innbyggerne i kommunen et tidsperspektiv og en forståelse for hvorfor kulturlandskapet er blitt slik det er. De bidrar til tilhørighet. Det er derfor viktig å ta vare på kulturmiljøer som forteller innbyggernes historie.

Kystkulturlandskapet som resultat av menneskers påvirkning av landskapet bør derfor prioriteres i høyere grad i strategien. Tema 1 (sjøveien) og 3 (ferie og friluftsliv) er viktige temaer, men de handler i alle hovedsak om mennesker som har ferdes langs kysten og oppholdt seg der periodevis, og ikke de som har levd av det naturen har å by på. Tema 2 (naustet) handler om et objekt som er viktig, men som også bør ses som del av en helhet.

Kulturlandskapet bærer preg av at alle ressurser er blitt utnyttet: Fiskere har drevet småbruk, bøndene langs kysten har drevet fiske, holmer og øyer i skjærgården er blitt brukt til sommer- og helårsbeite. Høy er blitt slått langt til havs og rodd i land. Vi kan nevne fiskeværet Uvår lengst sør i kommunen, som har tilhørt bøndene på Stausland fra gammelt av. Nærmere kysten finner vi godt bevarte fiskebondebruk på de større øyene (blant annet på Borøya, Okse og Torsøy).

Store deler av skjærgården og kyststripen bærer fortsatt vitne om den tradisjonelle driften og levemåten langs kysten. Det at holmer fortsatt brukes til beite bidrar for eksempel til å bevare kystlandskapet slik det har vært fra gammelt av.

Ifølge Riksantikvaren skal bevaringsstrategienes temaer favne geografisk, sosial, etnisk og næringsmessig bredde. Kommunens vurdering er at dette ikke er fulgt opp, all den tid strategiens temaer omhandler de som har reist eller feriert, men ikke de som har bodd fast og livnært seg langs kysten.

Utover dette har ikke kommunen noen merknader til valget av deltemaer, men ønsker å understreke betydningen av at naust ombygges og tas i bruk på en hensiktsmessig måte. Naust er enkle konstruksjoner som tåler å stå under vann i perioder. Ombygging kan lett føre til at vann stagnerer med de skader dette medfører. Det er positivt at naust tas i bruk på nye måter når det ikke er realistisk å kreve tradisjonell bruk, men det er behov for å systematisere og formidle kunnskap om hvordan dette kan gjøres på forsvarlig vis.

Konklusjon (jf. forslag til vedtak)

Kommunedirektøren foreslår at kommunen avgir følgende uttalelse:

Kommunen vurderer det dithen at oppnåelse av de nye kulturmiljømålene i Stortingsmelding 16 forutsetter en mer helhetlig tilnærming til kystkulturlandskapet som helhet enn det som er tilfellet i forslaget til bevaringsstrategi for kystens kulturmiljøer.

Temaene som foreslås omhandler spor etter de som har reist eller feriert langs kysten, men ikke hvordan de som har livnært seg ved å utnytte ressursene på holmene, øyene, i sjøen og langs kyststripen har preget kulturlandskapet. Det kulturhistoriske innholdet i landskapet har blitt til gjennom menneskers tilpasning til og bruk av naturen. Det er først og fremst menneskene som har bodd fast langs kysten som har satt preg på omgivelsene.

Kommunen etterlyser derfor større geografisk, sosial og næringsmessig bredde i strategien, ved at kulturlandskapet og måten den bofaste delen av befolkningen har preget dette kulturmiljøet blir inkludert som en viktig del av strategien. Dette vil kunne

bidra til engasjement blant kommunens innbyggere, en bærekraftig forvaltning av kystkulturlandskapet, og bevaring av et mangfoldig utvalg av kulturmiljøer.